

Important Bird Area: Balota Zvaniec

© В. Малашевич

Code: BY016

Central coordinates: 55°03' N 24°51' E

Location: Brestskaya voblast: Dragichin region, Kobryn region

Area: 16225 ha

IBA Criteria: A1, B2, B3

National conservation status: частка тэрыторыі ландшафтны заказнік рэспубліканскага значэння «Званец»

International conservation status: ТВП міжнароднай значнасці, утворана ў 1998 годзе. Рамсарская тэрыторыя з 2002 г. (крытэрыі 1, 2, 3)

Site description:

Балотны масіў Званец размешчаны ў міжрэччы Дняпра-Бугскага канала і яго прытокаў – Белаазёрскага і Арэхаўскага каналаў. З паўднёвага і паўночна-заходняга боку масіў абмежаваны меліярацыйнымі сістэмамі. Званец – буйнейшае ў Еўропе нізіннае балота мезатрофнага тыпу са шматлікімі адкрытымі мінеральнымі астравамі. Непасрэдна балота, па якім раскіданы астравы розных памераў (ад 0,2 да 10 гектараў), займае 70,2% масіву. На лясы і хмызнякі прыходзіцца 16,2% агульнай плошчы. Параўнанне аэрафотаздымкаў 1950-ых і 1990-ых гадоў сведчыць аб змяншэнні плошчы адкрытых балот і павелічэнні плошчы

лясоў і хмызнякоў.

Вадаёмы з адкрытай вадой прадстаўлены адным возерам і сеткай каналаў. Возера Залескае ў выніку меліяратыўных работ на прылягаючай тэрыторыі моцна абмялела і ператварылася ў дыстрафіруючы вадаём. Дзякуючы значным памерам і размяшчэнню на водападзеле басейнаў Прыпяці і Буга, балотны комплекс уяўляе сабой стабільную экасістэму, якая ў пэўнай ступені не залежыць ад змен на навакольных тэрыторыях. Аснову воднага сілкавання балота састаўляюць грунтоваыя воды, вясной і восенню нязначную ролю адыгрываюць атмасферныя ападкаі. Істотны ўплыў на гідрарэжым балотнага комплексу аказваюць прылягаючыя да яго меліяратыўныя сістэмы і сетка каналаў, па якіх вада выцякае з балота.

Асноўным відам землекарыстання на тэрыторыі ўгоддзя з'яўляецца сенакос, яго праводзяць амаль на 10% плошчы балотнага комплексу. Мінеральныя астравы выкарыстоўваюцца для вырошчвання прапашных культур, у асноўным, бульбы. Найбольш інтэнсіўна выкарыстоўваюцца усходняя і заходняя часткі балота (апошняя знаходзіцца за межамі запаведнай тэрыторыі).

Флора ТВП разнастайна. Усяго адзначана 664 віда. У межах балота Званец выяўлена 67 відаў вышэйшых сасудзістых раслін, якія патрабуюць розных форм аховы. Большасць з гэтых відаў знойдзена на мінеральных астравах, якія з'яўляюцца сапраўднымі азісамі багацейшай, а часта і проста ўнікальнай флоры сярод аднастайнай расліннасці забалочанай прасторы. На тэрыторыі балота растуць 10 рэдкіх для Беларусі і Еўропы раслінных супольнасцей, раней шырока распаўсюджаных на нізінных балотах Палесся.

Habitats:

Лясы і хмызнякі – 18,1%, нізінныя балоты – 77,4%, лугі – 1,6%, іншыя землі – 2,9%.

Birds:

Усяго на балоце Званец гняздуецца 110 відаў птушак, 21 з іх занесены ў Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь. Асаблівае міжнароднае значэнне тэрыторыя мае для захавання, ў першую чаргу, буйнейшай у свеце папуляцыі вяртлявай чаротаўкі *Acrocephalus paludicola* і іншых відаў, якія знаходзяцца пад глабальнай пагрозай знікнення: вялікага арляца *Aquila clanga*, дупеля *Gallinagomedia*, вялікага

кулёна *Numenius arquata*. Акрамя гэтага, на тэрыторыі балота гняздуецца значная колькасць шэрых журавоў *Grus grus*, звычайных (*Porzana porzana*) і малых (*Porzana parva*) пагонічаў.

Other animal groups:

На балоце зарэгістравана 32 віды звяроў, 5 - рэптылій, 9 - амфібій, 24 - рыб.

Адзначана 728 відаў членістаногіх. На Званцы упершыню для Беларусі адзначаны павук-аса *Argiope bruennichi*; стракозы *Orthetrum albistylum* і *Anax parthenore*; матылі *Zygaena achilleae*, *Z. ephialtes*, *Polyommatus elena*, *Idaeacararia*.

На тэрыторыі ТВП знойдзена 214 відаў гідрабіёнтаў. Сярод іх тры віда занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі; 27 відаў знойдзены ўпершыню для тэрыторыі Беларусі.

Populations of IBA trigger species:

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (1995-2011)	IBA criteria
Greylag goose <i>Anser anser</i>	B	15-20 breeding pairs	2011	Good	↑	
Bittern <i>Botaurus stellaris</i>	B	10-15 males only	2011	Good	↓	
Great white egret <i>Casmerodius albus</i>	B	5-10 breeding pairs	2011	Poor	↑	
Black stork <i>Ciconia nigra</i>	B	1-2 breeding pairs	2011	Poor	↔	
White-tailed eagle <i>Haliaeetus albicilla</i>	B	2 breeding pairs	2011	Good	↔	
Short-toed eagle <i>Circaetus gallicus</i>	B	1-2 breeding pairs	2000-2004	Good	↔	

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (1995-2011)	IBA criteria
Hen harrier <i>Circus cyaneus</i>	B	2-3 breeding pairs	2000-2004	Good	↔	
Lesser spotted eagle <i>Aquila pomarina</i>	B	3-4 breeding pairs	2000-2004	Good	↔	
Spotted eagle <i>Aquila clanga</i>	B	3 breeding pairs	2010	Good	↑	A1
Osprey <i>Pandion haliaetus</i>	P	+	2000-2010	Poor		
Kestrel <i>Falco tinnunculus</i>	B	+	2000-2010	Poor		
Red-footed falcon <i>Falco vespertinus</i>	P	+	2000-2010	Poor		
Hobby <i>Falco subbuteo</i>	B	2 breeding pairs	2000-2004	Good	↔	
Spotted crake <i>Porzana porzana</i>	B	600-1100 males only	2011	Medium	↓	B2
Little crake <i>Porzana parva</i>	B	50-80 males only	2011	Medium		B3
Corncrake <i>Crex crex</i>	B	30-40 males only	2010	Medium	↓	
Crane <i>Grus grus</i>	B	20-25 breeding pairs	2011	Medium	↓	
Great snipe <i>Gallinago media</i>	B	2 males only	2010	Poor	↓	
Whimbrel <i>Numenius phaeopus</i>	N	+	2000-2010	Poor		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (1995-2011)	IBA criteria
Curlew <i>Numenius arquata</i>	B	10-15 breeding pairs	2010	Poor	↓	B2
Whiskered tern <i>Chlidonias hybrida</i>	N	+	2000-2010	Poor		
Eagle owl <i>Bubo bubo</i>	B	1-2 breeding pairs	2011	Good	↔	
Short-eared owl <i>Asio flammeus</i>	B	> 5 breeding pairs	2010	Poor	↓	
Kingfisher <i>Alcedo atthis</i>	B	+	2000-2010	Poor		
Aquatic warbler <i>Acrocephalus paludicola</i>	B	2033-6974 males only	2011	Medium	↓	A1
Azure tit <i>Cyanistes cyanus</i>	B?	0-3 breeding pairs	2011	Poor		

Other biodiversity:

Звяры: барсук *Melesmeles*, рысь *Lynxlynx*.

Амфібіі: грабенъчаты трытон *Triturus cristatus*.

Рэптыліі: балотная чарапаха *Emysorbicularis*.

Насякомыя: гламерыс звязаны *Glomeris connexa*, каромысел зялёны *Aeschna viridis*, жужаль фіялетава *Carabus violaceus*, жужаль менетрые *Carabus menetriesi*, жужаль бліскучы *Carabus nitens*, плавунец найшырэішы *Dytiscus latissimus*, падвадзень двухпласы *Graphoderus bilineatus*, мнемазіна *Parnassius mnemosyne*, шашачніца вялікая *Euphydryas maturna*. зеленаватая стрэлка *Coenagrion armatum*, прыгожая

нехаленія *Nehalenniaspeciosa*, сфагnavы вадамер *Gerrissphagnetorum*.

Расліны: венерын чаравічак сапраўдны *Cypripediumcalceolus*, зубніца клубняносная *Dentariabulbifera*, гарычка крыжападобная *Gentianacruciata*, касач сібірскі *Irissibirica*, тайнік яйцападобны *Listeraovata*, гарлачык белы *Nymphaeaalba*, цыбуля мядзведжая *Alliummursinum*, пальчатакарэннік майскі *Dactylorhizamajalis*, шпажнік чарапіцавы *Gladiolusimbricatus*, асака ценявая *Carexumbrosa*, пухірнік ягадны *Cucubalusbaccifer*, вярба чарнічная *Salixmyrtilloides*, увярэднік скіпетрападобны *Pedicularissceptum-carolinum*, ядрушка даўгарогая *Gymnadenia conopsea*, верабейнік лекавы *Lythospermumofficinale*, святаяннік чатырохкрылы *Hypericumtetrapterum*, асака дэвела *Carexdavalliana*, пылкагалоўнік чырвоны *Cephalantherarubra*, лопух дуброўны *Arctiumnemorosum*, гарычка крыжападобная *Gentianella amarella*, зубнік мяккі *Crepis mollis*, пылкагалоўнік чырвоны *Cephalanthera rubra*, асака балоталюбівая *Carex heleonastes*, падвей стройны *Eriophorum gracile*.

Threats:

- Парушэнне гідралагічнага рэжыму балотнага масіву.
- Узворванне глебы на мінеральных астравах, дзе растуць рэдкія віды раслін.
- Скарачэнне сенакашэння з'яўляецца асноўнай прычынай зарастання адкрытых нізінных балот хмызнякамі.
- Няўстойлівае лесакарыстанне. Лесакарыстанне на тэрыторыі заказніка праводзіцца без уліку яго значнасці для захавання біяразнастайнасці.
- Штогоднае выпальванне расліннасці ў вясенні перыяд практыкуецца мясцовым насельніцтвам і наносіць істотную шкоду біялагічнай разнастайнасці. Асабліва буйныя пашкоджанні адбываюцца ва ўмовах сухой вясны і адсутнасці паводак, калі разам з расліннасцю выпальваецца верхні слой глебы, карэнні раслін і гінуць усе насякомыя. На такіх выпаленых балотах і лугах большасць птушак перастае гнездавацца.

Recommendations for the conservation:

У 2001 годзе распрацаваны план кіравання заказнікам «Званец», які ўтрымлівае рэкамендацыі па вырашэнню большасці пералічаных вышэй праблем. Асноўная ўвага ў плане ўдзелена аднаўленню гідралагічнага рэжыму, правядзенню спецыяльнага лесаўпарадкавання, укараненню прынцыпаў экалагічнага прыродакарыстання.

References:

Асабістыя паведамленні: Дамброўскі В.Ч., Кальчанка А.І., Левы С.В., Малашэвіч У.У.

План управления республиканским ландшафтным заказником «Званец» (разработан ГНПО «НПЦ НАН Беларуси по биоресурсам», 2009).

Дубовик Д.В., Скуратович А.Н. Болото Званец – уникальный природный комплекс Белорусского Полесья. // Растительность болот: современные проблемы классификации, картографирования, использования и охраны. Материалы международного научно-практического семинара. – Минск: Право и экономика, 2009., с. 156-158.

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю падрыхтавалі: Вяргейчык Л.А., Грычык В.В., Дамброўскі В.Ч., Дзмітранок М.Г., Дэмангін Л., Казулін А.В., Парэйка А.А., Скуратовіч А.М., Сцепановіч Я.М., Фладэ М.).

Отчет по по НИР на тему «Проведение учётов индикаторных видов животных в заказниках «Споровский», «Званец», «Средняя Припять» и «Простырь». Науч. руководитель Карлионова Н.В., Минск., 2010. – 56 с.

Authors : Кальчанка А.І., Левы С.В.

** Использование размещенной здесь неопубликованной информации для научных публикаций без письменного соглашения ее авторов запрещено. В случае использования части контента или страницы целиком на других интернет-ресурсах, обязательна ссылка на авторов и сайт iba.ptushki.org*